

នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារនៃការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ : ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ
ដាក់ទៅ : អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង
ថ្ងៃដាក់ : ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១
ភាគីអ្នកដាក់ : សហព្រះរាជអាជ្ញា
ភាសាដើម : អង់គ្លេស

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 17-Jun-2011, 14:14
CMS/CFO: Kouv Keoratanak

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ប្រភេទឯកសារដែលស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ: **សាធារណៈ**
ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារកំណត់ដោយការិ.សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬអង្គជំនុំជម្រះ: សាធារណៈ/Public
ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ:
ការពិនិត្យចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារបណ្តោះអាសន្នឡើងវិញ:
ឈ្មោះមន្ត្រីដែលបានពិនិត្យ:
ហត្ថលេខា:

**សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ស្នើសុំសេចក្តីណែនាំទាក់ទងនឹង
ចេតនារបស់ជនជាប់ចោទពាក់ព័ន្ធនឹងការផ្តល់សក្ខីកម្ម**

អ្នកដាក់ឯកសារ:	អ្នកទទួលឯកសារ:	ចម្លងជូន:
សហព្រះរាជអាជ្ញា:	អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង:	ជនជាប់ចោទ:
ឯកសារស្រី ជា លាង	ចៅក្រម និល ណុន, ប្រធាន	នួន ជា
ឯកសារ Andrew CAYLEY	ចៅក្រម Silvia CARTWRIGHT	អៀង សារី
	ចៅក្រម យ៉ា សុខន	អៀង ធីរិទ្ធ
	ចៅក្រមJean-Marc LAVERGNE	ខៀវ សំផន
	ចៅក្រម ធួ មណី	
	សហមេធាវីនាំមុខតំណាងដើមបណ្តឹង	មេធាវីការពារក្តីជនជាប់ចោទ:
	រដ្ឋប្បវេណី:	ឯកសារ សុន អរុណ
	ពេជ អង្គ	ឯកសារ Michiel PESTMAN
	Elisabeth SIMONNEAU FORT	ឯកសារ Victor Koppe
		ឯកសារ អាង ឧត្តម
		ឯកសារ Michael G.KARNAVAS

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ

លោក ផាត់ ពៅស៊ាង
កញ្ញា Diana ELLIS QC
លោក ស សុវាណ
លោក Jacques VERGÈS

I. សេចក្តីផ្តើម

១. សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើឱ្យចេញសេចក្តីណែនាំមួយ ដែលត្រូវបានផ្តល់ជូនទៅជនជាប់ចោទឱ្យផ្តល់ព័ត៌មាន ទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងភាគីដទៃទៀត ថាតើពួកគេនឹងត្រូវផ្តល់ភស្តុតាងដោយផ្ទាល់មាត់ដែរ ឬទេ នៅពេលសវនាការ។ សំណើនេះ គឺជាការចាំបាច់ ដោយសារតែបច្ចុប្បន្ននេះ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងកំពុងតែធ្វើផែនការអំពីរបៀបវារៈ ដែលជាពេលវេលានៅសល់តិចតួចណាស់នៅមុនពេលដែលមានការចាប់ផ្តើមដំណើរការនីតិវិធីលើអង្គសេចក្តី ហើយថាសេចក្តីសម្រេចនានាដែលធ្វើឡើងដោយជនជាប់ចោទនោះ នឹងមានផលប៉ះពាល់ទៅលើការត្រៀមរៀបចំសវនាការ។

II. បទប្បញ្ញត្តិច្បាប់ និងនីតិវិធីបច្ចុប្បន្ន

២. នីតិវិធីប្រព័ន្ធច្បាប់ស៊ីវិលជាធរមាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក បានប្រមើលមើលពីការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់ជនជាប់ចោទនៅពេលចាប់ផ្តើមសវនាការ។ ការណ៍នេះត្រូវបានឆ្លុះបញ្ចាំងនៅក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធនៃបទប្បញ្ញត្តិពាក់ព័ន្ធទាំងឡាយនៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ អនុវិធាន ៩០.១ ចែងថា ប្រធានអង្គជំនុំជម្រះត្រូវប្រាប់ដល់ជនជាប់ចោទ អំពីសិទ្ធិរបស់ខ្លួនក្នុងការនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយតប ដែលបន្ទាប់ពីនេះ បើជនជាប់ចោទសម្រេចជ្រើសរើសធ្វើការឆ្លើយតបនោះ ចៅក្រម សហព្រះរាជអាជ្ញា និងគ្រប់ភាគីទាំងអស់ ព្រមទាំងមេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់មុខជានឹងសួរសំណួរផ្សេងៗ ដល់ជនជាប់ចោទរូបនោះជាពុំខាន។ ការណ៍នេះនឹងត្រូវបានធ្វើជាបន្តទៀតដោយសំណួររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី សាក្សី និងអ្នកជំនាញ ដើម្បីឱ្យប្រធានអង្គជំនុំជម្រះបានធ្វើការកំណត់សម្រេច^១។ ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា បានចែងអំពីរចនាសម្ព័ន្ធមួយដែលស្រដៀងគ្នានេះ^២ ហើយលំដាប់លំដោយនៃដំណើរការនីតិវិធីនេះត្រូវបានអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងអនុម័ត នៅក្នុងសំណុំរឿងលេខ ០០១^៣ហើយ។

៣. ជាការច្បាស់ណាស់ថា ជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានមួយដែលអាចនៅស្ងៀមមិនឆ្លើយបាននៅក្នុងសវនាការ^៤ ប៉ុន្តែលុះត្រាតែសក្ខីកម្មរបស់ពួកគេ បើសិនជាមាន ត្រូវធ្វើឡើងនៅពេលសវនាការចាប់ផ្តើម គឺវាសំខាន់ចាំបាច់ខ្លាំងណាស់ថា តែងតែជូនដំណឹងឱ្យអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងភាគីផ្សេងៗទៀតបានដឹងអំពីចេតនារបស់គាត់ក្នុងពេលឥឡូវនេះ។ នៅក្នុងអង្គប្រជុំស្តីពីការ

^១ អនុវិធាន ៩០.១ និង វិធាន ៩១ស្តីនៃវិធានផ្ទៃក្នុង ។
^២ មាត្រា ៣២៥ និង ៣២៦ ។
^៣ សូមមើល សំណុំរឿងលេខ ០០១៖ សេចក្តីណែនាំស្តីពីកម្មវិធីជំនុំជម្រះ, ថ្ងៃទី២០ មីនា ២០០៩, E26 ។ ប្រតិចារិកសវនាការ, E1/8.1, ទំព័រទី ២ ។
^៤ អនុវិធាន ២១.១(ឃ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ

ត្រៀមរៀបចំសវនាការដែលបានធ្វើឡើងកាលពីថ្ងៃទី៨ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១១ សហព្រះរាជអាជ្ញាអន្តរជាតិរងបានបញ្ជាក់ថា៖

“ប្រហែលជាមានចំណុចមួយដែលយើងខ្ញុំនឹងលើកឡើងនៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ហើយដែលខ្ញុំយល់ឃើញថា ចំណុចនេះមានអានុភាពដ៏គួរឱ្យកត់សំគាល់ទៅលើលំហូរនៃដំណើរការនីតិវិធី និងទៅលើថា តើភាគីនានាត្រៀមរៀបចំបែបដូចម្តេច? និងថាតើលោកប្រធាន(នៃអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង) អាចស្វែងរកពីមេធាវីការពារក្តីដែរ ឬក៏អត់? នៅក្នុងដំណាក់កាលនេះ ឬនៅក្នុងពេលណាមួយតាមការកំណត់របស់លោកប្រធានឱ្យបានមុនពេលដែលសវនាការត្រូវចាប់ផ្តើមថា តើជនជាប់ចោទម្នាក់ៗក្នុងចំណោមជនជាប់ចោទទាំងនេះ មានបំណងនឹងអនុវត្តនូវសិទ្ធិរបស់ខ្លួន ក្នុងការផ្តល់សក្ខីកម្មនៅក្នុងបន្ទប់ សវនាការដែរ ឬទេ? ដោយលោកប្រធានបានជ្រាបយ៉ាងច្បាស់ស្រាប់ហើយ។ យើងក៏បានដឹង ទាំងអស់គ្នាដែរថា តាមវិធានទាំងនេះ, តាមវិធានរបស់កម្ពុជា, តាមប្រព័ន្ធដែលពួកគេបានយកតាម គឺប្រព័ន្ធរបស់បារាំង, នោះគឺជាអ្នកដែលត្រូវផ្តល់សក្ខីកម្មមុនគេបង្អស់...ហើយដែលផ្អែកលើមូលដ្ឋាននេះ យើងខ្ញុំសូមស្នើឱ្យលោកប្រធានសួរទៅកាន់ជនជាប់ចោទ សួរទៅមេធាវីការពារក្តីថា តើពួកគេនឹងផ្តល់សក្ខីកម្មដែរ ឬទេ? ហើយប្រសិនបើពួកគេនឹងផ្តល់សក្ខីកម្មនោះ ការប៉ាន់ស្មានទុកជាមុនមួយអំពី ថាតើពួកគេចង់ឱ្យកូនក្តីរបស់ពួកគេប្រើរយៈពេលប៉ុន្មាន ដើម្បីនឹងធ្វើសក្ខីកម្មទាក់ទងទៅនឹងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ...ការធ្វើបែបនេះគឺប្រាកដជានឹងជួយ ខ្ញុំគិតថាមេធាវីការពារក្តី, សហព្រះរាជអាជ្ញា, ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី, និងអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងមុខជាត្រៀមរៀបចំសំរាប់ករណីរឿងនេះ ព្រោះថាតើករណីរឿងនឹងត្រូវចាប់ផ្តើមតាមរបៀបយ៉ាងដូចម្តេចនោះ គឺវាមុខជាមានភាពខុសគ្នាយ៉ាងខ្លាំង បើសិនជាជនជាប់ចោទបានសម្រេចថាមិនផ្តល់សក្ខីកម្មទេនោះ គឺមុខជាវាផ្ទុយគ្នា បើសិនជាពួកគេចង់ធ្វើ ហើយការត្រៀមរៀបចំបានសមស្រប ជាការពិត គឺវាមុខជានឹងមានភាពខុសគ្នាហើយ”⁵។

៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាកត់សម្គាល់ថា ជនជាប់ចោទ ខៀវ សំផន បានបញ្ជាក់ពីបំណងរបស់ខ្លួន ដើម្បីផ្តល់ភស្តុតាងនៅពេលសវនាការ។ នៅក្នុងការដាក់ឯកសារថ្មីៗនេះ មេធាវីការពារក្តីរបស់គាត់បានបង្ហាញថា ៖

“នៅខណៈដែលលោក ខៀវ សំផន គ្មានចេតនាបង្ហាញពីគោលជំហរចំពោះអង្គហេតុណាមួយ ដូចបានរៀបរាប់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយ យ៉ាងណាក៏ដោយ គាត់នឹងចូលរួមចំណែកយ៉ាងសកម្ម ក្នុងការងារយុត្តិធម៌តាមរយៈការបង្ហាញអង្គហេតុនានារបស់គាត់នៅពេលសវនាការដែលជាប្រយោជន៍នៃការពិត អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រ និងផ្លូវច្បាប់ សម្រាប់សហគមន៍អន្តរជាតិ និងប្រជាជនកម្ពុជា”⁶ (សង្កត់ន័យដើម)។

៥. ពេលវេលាសម្រាប់ជនជាប់ចោទ ក្នុងការបង្ហាញអំពីគោលជំហររបស់គាត់ គឺដល់ពេលហើយ។ ការណែនាំរបស់អង្គជំនុំជម្រះបង្ហាញថា សវនាការលើអង្គសេចក្តី អាចចាប់ផ្តើមក្នុងខែសីហា ឆ្នាំ២០១១⁷ ហើយអង្គជំនុំជម្រះក៏បានចាប់ផ្តើមធ្វើសេចក្តីពិចារណារបស់ខ្លួនហើយដែរ អំពីសាក្សី

⁵ ប្រតិចារិកនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ, ចុះថ្ងៃទី៨ មេសា ២០១១, ឯកសារលេខ E1/2.1, ត្រង់ទំព័រ៥៤-៥៥។
⁶ អង្គហេតុដែលមិនមានការជំទាស់, ២៣ មីនា ២០១១, E9/17, ត្រង់ទំព័រទី២ ។ សូមអាន ផងដែរ ប្រតិចារិកនៃកិច្ចប្រជុំរៀបចំសវនាការ, ៨ មេសា ២០១១, E1/2.1, ត្រង់ទំព័រទី២០ ។
⁷ អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ១១ ឧសភា ២០១១, E86។ របៀបវារៈសម្រាប់សវនាការបឋម, ១៤ មិថុនា ២០១១, E86/1។

សំណុំរឿងលេខ: ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អវតក/អជសដ

ដែលត្រូវកោះហៅក្នុងអម្ពង្គពេលនៃដំណាក់កាលដំបូងនៃសវនាការ^៨។ ផ្នែកនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីនេះនឹងពាក់ព័ន្ធអំពីតួនាទី និងការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ ក្នុងចំណោមបញ្ហាផ្សេងៗទៀត នៅក្នុងរយៈពេលដែលគ្របដណ្តប់ដោយដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ^៩។ ដោយសារចរិតលក្ខណៈ និងវិសាលភាពនៃករណីនីមួយៗ ការរៀបចំរបស់គូភាគីទាំងអស់ នឹងមានផលប៉ះពាល់យ៉ាងសំខាន់ដោយសេចក្តីសម្រេចរបស់ជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ ថាតើពួកគេនឹងផ្តល់សក្ខីកម្មដែរឬអត់។

III. សំណើ

៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាសូមស្នើទៅអង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឱ្យសួរបញ្ជាក់ទៅជនជាប់ចោទម្នាក់ៗ ថាក្នុងរយៈពេល៧ថ្ងៃ ហើយយ៉ាងហោចណាស់នៅពេលសវនាការបឋម តើពួកគេនឹងធ្វើសក្ខីកម្មដែរឬអត់ នៅពេលសវនាការ ហើយសម្រាប់រយៈពេលនេះ តើពួកគេអាចស្នើសុំផ្តល់សក្ខីកម្ម ដើម្បីបង្ហាញការពិតរបស់ពួកគេ ចំពោះការចោទប្រកាន់នៅក្នុងដីកាដោះស្រាយដែរ ឬទេ។

កាលបរិច្ឆេទ	ឈ្មោះ	ទីកន្លែង	ហត្ថលេខា
ថ្ងៃទី១៧ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១១	លោកស្រី ជា លាង		
	លោក William SMITH		
	សហព្រះរាជអាជ្ញារង		

⁸ អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ៣ មិថុនា ២០១១, E93 ។ របៀបវារៈសម្រាប់សវនាការបឋម, ១៤ មិថុនា ២០១១, E86/1។
⁹ អនុស្សរណៈរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង, ៣ មិថុនា ២០១១, E93 ។